

Esquemes i resums d'història d'Espanya

La transició a la democràcia (1976-1982)

Anomenem transició al procés de desmantellament de la dictadura que va tenir lloc en morir Franco, i va culminar en l'establiment d'un règim democràtic i una Constitució. Aquest període s'estén de 1975 a 1978, i acabà essent un compromís entre la ruptura que demanava l'oposició i la reforma que aplicava el govern.

Monarquia de Joan Carles I i govern d'Arias Navarro (novembre 1975-juny 1976)

Franco va morir el 20 de novembre de 1975, i dos dies després Joan Carles era proclamat rei d'Espanya.

Però així com Franco podia nomenar i destituir lliurement el president del govern i els ministres, el rei estava lligat per les institucions franquistes, i per nomenar nou president del govern necessitava l'opinió del *Consell del Regne*, que li havia de presentar una terna, així que va continuar com a tal **Carlos Arias Navarro**.

Per una coincidència, era necessari renovar el president de les Corts, càrrec que va recaure en un antic professor del rei **Torcuato Fernández Miranda**, el qual assumia els càrrecs de president de les Corts i del Consell del regne, això li donava un cert marge de maniobra.

Arias Navarro va continuar la política que ja havia dut a terme amb Franco, és a dir, oposta a tota democratització dels sistema, a més que estava presionat pel sector més dur del franquisme, l'anomenat "bunker".

L'oposició

Des de mitjan de 1975, els partits de l'oposició, il·legals i fins llavors dividits en dos bloc, s'havien agrupat en l'anomenada **Plataforma de Convergència Democràtica**, essent els més influents el Partit Comunista d'Espanya (PCE) i el Partit Socialista Obrer Espanyol (PSOE); la plataforma exigia una **ruptura democràtica** i la instal·lació d'una democràcia.

Mentre, en el carrer tenein lloc gran nombre de manifestacions, vagues i reivindicacions de llibertats. Les anomenades "nacionalitats històriques" demanaven a més un estatut d'autonomia. El lema era: "llibertat, amnistia i estatut d'autonomia).

Especialment greus foren els fets de Vitòria i de Montejurra, amb diversos morts i ferits.

Terrorisme i colpisme

Ben aviat, el pas cap a la democràcia va demostrar tenir dos grans enemics: el **terrorisme**, sobretot de grups com ETA, GRAPO o FRAP, però també per part de grups d'extrema dreta, va causar gran nombre de víctimes, i el **colpisme**, doncs diversos grups immobilistes varen conspirar per produir un cop d'estat, conspiració que va tenir el seu moment culminat en l'intent del 23 de febrer de 1981.

Govern reformista d'Adolfo Suárez (juliol 1976 – juny 1977)

Arias Navarro va dimitir el juny de 1977, i Fernández Miranda, amb una hàbil maniobra, va

aconseguir que en la terna presentada al rei hi fos el nom d'Adolfo Suárez, a qui el rei va nomenar president del govern.

Una de les primeres mesures de Suárez fou la promulgació d'una **amnistia**, que va treure de les presons gran nombre de presos polítics.

També va iniciar contactes amb membres de l'oposició a qui va plantejar una **reforma**, des de dins del propi sistema, enfront la ruptura, de manera que fos més factible.

El 18 de novembre de 1976, Suárez va aconseguir que les Corts franquistes aprovessin l'anomenada **Llei de Reforma Política**, que convocava eleccions per sufragi universal a unes noves Corts, dividides en dues cambres: Congrés de Diputats i Senat.

Sembla ser que els procuradors aprovaren la llei perquè els va semblar que, de tota manera, no hi hauria més remei, i imposaren a Suárez dues condicions: no demanar responsabilitats pel passat dels franquistes, i no legalitzar els comunistes.

La llei de Reforma política fou sotmesa també a referèndum, i aprovada majoritàriament pels ciutadans.

Durant el primer semestre de 1977, Suárez va procedir a desmatellar les institucions franquistes i va legalitzar els partits i sindicats. El moment més crític fou la legalització del Partit Comunista d'Espanya, que causà gran indignació en els sectors més franquistes. Va ajudar a superar la crisi la moderació dels líders comunistes, especialment el seu secretari, Santiago Carrillo.

Suárez va crear el seu propi partit, l'anomenada Unió del Centre Democràtic (UCD).

Les eleccions de juny de 1977

Les eleccions de juny de 1977, les primeres per sufragi universal en més de quaranta anys a Espanya, donaren la victòria a Adolfo Suárez i la seva UCD, quedant en segon lloc el PSOE, dirigit per Felipe González i en tercer, el PCE. A les nacionalitats històriques obtingueren bons resultats els partits anomenats nacionalistes, com Convergència Democràtica de Catalunya (no obstant a Catalunya, el socialista del Partit Socialista de Catalunya foren els més votats) o el Partit Nacionalista Basc.

La Constitució de 1978

Les noves Corts ben aviat adoptaren el paper de constituents. La redacció de la Constitució es va fer per consens de diverses forces polítiques, i és la segona més llarga de l'Espanya contemporània, després de la de Cadis.

Es declara Espanya com un "estat social i democràtic de dret", la sobirania resideix en el poble espanyol la forma de l'estat és una monarquia parlamentària, de caràcter no confessional; es proclama una àmplia declaració de drets, s'estableix la majoria d'edat al 18 anys i s'aboleix la pena de mort.

Es configura Espanya com un estat autonòmic, reconeixent a més l'oficialitat de les altres llengües d'Espanya en els seus territoris, juntament amb el castellà.

La Constitució fou aprovada per referèndum dels ciutadans.

L'Estat de les autonomies

L'autonomia política de les regions significa que aquestes tindran un govern i un parlament propis, amb competència sobre determinades matèries. Els **estatuts d'autonomia**, amb caràcter de llei orgànica, determinen el territori, les institucions, les competències, etc de les comunitats

autònomes.

El primer pas havia estat la creació de governs preautonòmics.

La constitució estableix diverses vies per accedir a l'autonomia, destacant les de **l'article 151**, que llavors es va anomenar "**via ràpida**", reservada a aquelles que en els passats (és a dir durant la segona república) haguessin plebiscitat estatuts d'autonomia (Catalunya, País Basc i Galícia) o que els votessin ara per majoria dels censos electorals (Andalusia va ser l'únic cas) i la via de **l'article 143** o "**via lenta**". Cas especial fou el de Navarra, ja que aquesta comunitat semblava haver gaudit d'un règim foral.

El resultat fou la constitució de les 17 autonomies que constitueixen l'estat espanyol, a més de les ciutats de Ceuta i Melilla.

L'estat de les autonomies espanyol posa fi al centralisme, i el pot considerar un entremig entre aquest i un estat federal.

La crisi econòmica

La situació de canvi polític a Espanya es va veure seriosament dificultada per una greu crisi econòmica, provocada per l'alça del preu del petroli i per l'antiquat sistema industrial, que demanava una renovació que ningú havia gosat afrontar. La situació era especialment delicada en la siderúrgia. La inflació va arribar a superar el 25% anual i l'atur va créixer moltíssim i alguns varen aprofitar per culpar la democràcia.

Els Pactes de la Moncloa i la Reforma fiscal

Els pactes de la Moncloa, signats el novembre de 1977 entre el govern d'Adolfo Suárez i els partits parlamentaris i els sindicats obrers, constituïren el primer pas per afrontar la crisi seriosament: implicaven una colla de mesures necessàries però amb un cost social evident (era clar que la renovació industrial portaria al tancament de nombroses empreses); també reduir l'elevadíssima inflació i racionalitzar l'ús de l'energia.

A canvi i per repartir el cost de la crisi, es va dur a terme una importantíssima **reforma fiscal** i un altre de la **seguretat social**. A conseqüència de la primera es van posar en marxa l'impost sobre la renda de les persones físiques i l'impost sobre el patrimoni. L'increment d'ingressos per part de l'estat permetrien l'establiment de l'estat del benestar a Espanya.

El darrer govern d'Adolfo Suárez

Suárez va guanyar encara unes eleccions més, convocades el març de 1979. aquest darrer govern de Suárez va dur a terme encara reformes importants com la renovació dels ajuntaments mitjançant la convocatòria d'eleccions municipals, l'abril de 1979, o l'aprovació de la llei del divorci. Posteriorment, assetjat per l'amenaça d'un cop d'estat, l'increment brutal del terrorisme i discutit pels seus mateixos, Suárez va dimitir el gener de 1981. Durant la votació en el Congrés de Diputats del seu successor, Calvo Sotelo, es va produir l'entrada de Tejero en aquesta cambra i l'intent de cop d'estat (23 de febrer de 1981), l'actuació decidida del rei va impedir que aquest intent prosperés. Va ser el moment més difícil de la nova democràcia, però a partir d'aquell moment no hi van haver més intents seriosos de desestabilitzar l'estat, i la por a un retorn al passat es va anar esfumant lentament.

Les eleccions d'octubre de 1982

Tots aquests fets, però, i sobretot la seva divisió interna, varen fer que en unes noves eleccions, l'octubre de 1982, el PSOE s'alcés amb una victòria espectacular, per majoria absoluta, mentre que UCD quedava reduïda a una petita minoria.

Al nou govern, presidit per Felipe González va tocar dur endavant tasques difícils com la reconversió industrial i el desmantellament dels darrers focus de colpisme.

Cloenda

La Transició espanyola ha estat objecte de tota mena de controvèrsies: des d'aquells que la van considerar admirable per desenvolupar-se de forma pacífica -qualificació qüestionada per alguns, tenint el compte les víctimes del terrorisme- fins aquells que van dir que han negat que en realitat es va instal·lar una democràcia "vigilada" i limitada, en quedar impunes tots aquells que havien participat en la dictadura, i fins i tot participant encara en el poder.

La qüestió fou que en aquell moment es va arribar, partint d'una dictadura, a una constitució i a democràcia. Si en principi hi havia la qüestió reforma o ruptura, i enmig d'un pacte tàcit govern/oposició, es va arribar a una ruptura partint d'una reforma.